

Pretulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'en linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 56.

— Sibiiu, Sambata 12/24 Juliu. —

1880.

Din Bucovin'a.

Din Bucovin'a ne stau de inainte nu mai puçinu de 11 corespondentie; cele mai multe se ocupa cu desbaterile dietei provinciale din Cernauti, éra altele taia afundu in relatiunile sociali, cum si in gradulu culturai unoru clase de locuitori. Ne pare inse fôrte reu, cã vreo trei si inca tocma cele mai meduvôse, sunt scrise intr'o limba atatu de germanisata in stilu si espressiuni, in catu pe alocurea abia poti pricepe ce voiesce se dica corespondentele. Infricosiata nenorocire acêsta: a escellâ cineva in sentimente patriotice romanesci, curate si nobili, a cugetâ inse si a scrie pentru publicu romanescu, nemtiesce ori polonesce, (pe airea unguresce), cu cuvente romanesci. Acêsta este urmarea, pre catu de naturala, tocma pe atata de dorerosa si funesta a educatiunei cu totulu straine, ce se dà prunciloru dela nascere.

Auctorulu celoru doi articlii titulati „Nobilimea din Bucovin'a“ constata acelu tristu adeveru pe largu, cu mai multe exemple si in termini atatu de tari, in catu nici nu se potu reproduce. Noue inse ni se pare, cã s'ar si face nedreptate mare boierimei din Bucovin'a, daca culp'a infricosiatei desnacionalisari din acea tiéra s'ar aruncâ totu numai in spinarea ei, cã si cum clerulu Bucovinei si multime de alti individi din celelalte clase ale societatiei, trecuti prin scôle, nici nu ar existâ si nu ar insemnâ nimicu in viét'a publica si privata a locuitoriloru acelei tieri. Nu trebuie se uitamu nici-odata, cã sistem'a desnacionalisarei nu s'a inceputu de eri alaltaeri, ci ea isi continua activitatea de 100 de ani, acum in a patr'a generatiune, precum si — cã aceea de câtiva ani încôce, adeca tocma dela serbarea din Putn'a, lucra cu poteri intreprinde. Preste acêsta, noi nu pricepem, cum amu putea pretinde vreunu devotamentu asia mare pentru nationalitatea nôstra dela acelea familii destulu de numerôse, despre a caroru origine se scie fôrte bine, cã numai romanésca nu a fostu nici-odata, ceea ce se pôte judecâ si din numele celoru mai multe, se scie inse mai exactu din arborele loru genealogicu, care de ce origine sunt. Ce e dreptu, numele unora ne potu seduce, cã-ci de ex. polonii in scôlele loru au polonissatu, germanii au germanissatu, rutenii au rutenitu multe nume curatu romanesci, pre candu de alta parte poporulu glumeti cu este elu totu-deauna, unei familii armenesci ia datu nume de Capra, alteia de Prunculu, la alt'a grecésca Mustatia, la cealalta din logofetu s'a facutu Logotheti, apoi pe alta cale din Petroviciu s'a facutu Petrino, si asia mai departe, adeca, precum a mersu slaviloru in Prussi'a, Saxoni'a, Hanover'a, Boemi'a etc., boieriloru si literatiloru nemagiari in Ungari'a, celoru venite in Romani'a cu nume terminate in opolos, sisi si ache (grec.), in off, owsky, vics, ew, (slav.) in oglu (turc.), care se schimba neinecetatu in anu, si escu, pentru-cã se li se pârda originea loru nationale, in sensulu cunoscutei axiome: ubi bene, ibi patria.

Dn. auctoru alu corespondentiei din 25 Juniu despre russificarea boieriloru romani din Bassarabi'a isi descopere amaratiunea sufietésca in termini catu se pôte mai dorerosi, inse dupa tôte informatiunile exacte, pe care dice cã le are din acea provincia, nu e in stare se ne spuna nimicu nou preste ceea ce publiculu romanescu trebuie se scia de multu. Sunt tocma 68 de ani, de candu Bassarabi'a trada si apoi rupta de câtra Moldov'a, s'a incorporatu la imperiulu colossale numitu Russi'a. Gubernulu din St. Petersburg fara a se teme catu mai puçinu de influenti'a nationalitatiei si a limbei romanesci, a ingrijitu totusi de timpuriu pentru successiv'a exterminare a elementulu romanescu dintr'o alta cauza inportanta. Russificarea romaniloru din Bassarabi'a éra o mesura preparativa pentru

desnacionalisarea Moldovei, apoi a Munteniei. Daca istoriografi cu tendentie politice cuceritôrie din Austro-Ungari'a propaga cam de ani 80 si mai virtosu in dilele nôstre, fals'e si minciunôs'a doctrina, cã poporulu romanescu nu ar fi existatu in Daci'a traiana inainte de a. 1200 dela Chr., si cã numai de atunci s'ar fi stracuratu încôce cã nomadu, apoi istoricii, politici si poetii muscalesci ajutati de bulgari si de serbi, invétia si propaga neincetatu, cã romanii ar fi in maiortatea loru preponderanta slavi curati, in acelu sensu, precum dicu muscalii, cã dacii si getii inca n'au fostu altu-ceva, decâtu slavi curati, prin urmare cã valachii, atatu cã daco-slavi, catu si cã resturi si ruine din coloniile lui Traianu si ale successoriloru aceluia, sunt uniculu si adeveratulu poporu autochtonu, cei mai vechi locuitori in Daci'a, prin urmare cã tocma pentru acêsta ei nu sunt nici mai multu nici mai puçinu, decâtu unu sinu de mare in vastulu oceanu alu ginte slave, la care trebuie se remana incorporati catu mai curendu si definitivu, cu totu teritoriulu cunoscutu din vechime sub nume de Daci'a. Acêsta este doctrin'a etnografica a muscaliloru despre romani, care si face progresse spaimantatôrie.

Del 1848 si mai alesu dela 1858 încôce, de candu gubernulu russescu vediu se, cã cu totu zelulu incordatu alu consuliloru si altoru agenti ai sei politici, nationalitatea romanésca din Romani'a propria nu pôte fi omorita, inecata, strangulata, cu atatu mai virtosu sau aruncatu asupra romanismulu din Bassarabi'a, cã se lu nimicésca cu totulu. Erâ lucru prea firescu si multu mai usioru, cã se si încépa actiunea sa dela boieri. Numai clasei boieresci i putea dice gubernulu: Dacu nu invetiati limb'a mea, dacu mai tineti la limb'a vôstra, nu veti fi aplicati voi si fiii vostrii in nici-o functiune, apoi necum se fia admissu cineva din voi la curte cã nobilu, cã aristocratu, dara nu veti fi primiti voi si femeile vôstre in nici-o societate superiôra, la mese, baluri, serate, solenitati, parade etc. Se se incerce chiaru astadi in ori-care altu statu monarchicu constitutionale (nu absolutisticu) din Europ'a, a dice nu numai cocóneloru, ci chiaru si barbatiloru de ôresi-care positiune sociale: Se sciti, cã nu veti fi admisi la balulu de curte. „O tiéra pentru unu balu dela palatu!“ iti va respunde baroness'a Henriett'a, éra comtess'a Ernestin'a va cadea lesinata, si principessei Amaliei i se va trage mórtea sigura din acea insulta, decâtu care mai infricosiata dupa ide'a serenitatiei sale nu i se putea intemplâ in tóta viét'a; dara nici cocón'a Smarandic'a si cu coconiti'a Sultanic'a nu aru stâ de locu la indoiéla; ci dupace se voru fi stropitu cu apa de Coloni'a, pentru-cã se le tréca de lesinu, au se apuce pe barbati, se alerge dupa altu candidatu la tronu, caruia se i puna intre celelalte conditiuni, cã tôte cocónele de rangu se aiba intrare si esire libera la palatu.

Dara clerulu? Ce e mai usioru pe lume. Astépta se mórâ cei bestrani, pe cei mai nationalisti ii infundi prin monastiri, sau si in vreo temnitia necurata; câteva exemple teroristice, si ceilalti voru amuti. Intr'aceea din fetiorii loru recrutedi, vréu nu vréu, atatia câti trebuie, si i infundi in seminariale russesci (la noi in cele unguresci si pe la Dobritinu, la Bucovin'a in celu semi-germanissatu) si in 50 de ani dintre popii romanesci au mai remasu numai câtiva veterani, invalidi, deficienti, ruine ale acestui seculu.

Orasienii? Cei mai multi renegati esu in tôte tierile dintre negutiatori si industriari.

Poporulu tieranu? Cine vreodata a intrebatu pe acea classe de ômeni, pe acea talpa a statului, decâtu pôte atunci, candu voia se lu insiele si despôie?

In altu Nr. vomu dá unu resumatu din lucrurile dietei bucovinene.

Revista politica.

Sibiiu, 23 Juliu st. n. 1880.

Caletori'a M. Sale imperatului la Galiti'a si Bucovin'a s'au ficsatu pe diu'a de 28 Aug. st. n. si va durâ pâna la 22 Septembrie. Aristocrati'a polóna, precum si poporatiunea intréga a Galitiei face preparative fôrte intinse pentru o primire catu se pôte mai stralucita a monarchului. Asemenea au decretatu si diet'a Bucovinei, la propunerea facuta de câtra metropolitulu romanu Dr. Morariu-Andrievici, a luâ tôte mesurile cuviinciose pentru de a primi pe M. S. imperatulu in modulu celu mai frumosu la sosirea si in decursulu puçineloru dile, pe care le va petrece pe teritoriulu frumôsei Bucovinei.

Wilhelm imperatulu Prusso-Germaniei au sositu la baile din Gastein. Se dice cã va primi o visita de curtenire din partea imperatului austro-ungaru.

In politic'a interna a monarchiei n'avemu de a inregistrâ nici unu evenimentu mai remarcabilu. Parlamentele fiindu inchise, cei mai multi ministrii sunt in concediu pe la bai, in caleatorii de placere, séu petrecu pe la mosii.

In Ungari'a éra si se facu incercari de a se raliâ sirurile gardei gubernamentale dietale si a se fusionâ si consolidâ diferitele grupe ale opositiunei. Aceste incercari au ôresi-care inportantia fatia cu inpregiurarea, cã se apropie terminulu alegeriloru noue dietale, ce voru avea a se face in anulu viitoriu. A face de pe acuma conjuncturi hipotetice si combinatiuni problematice despre rezultatulu finalu alu viitôreloru alegeri, ar fi pierdere de timpu si unu lucru cu totulu de prisosu, de ôrece pâna atunce se potu intemplâ fôrte multe lucruri, care aru fi in stare se schimbe situatiunea actuala in modu fôrte radicalu.

Cu ocaziunea inpartirii noueloru drapele republicane la armat'a francesa in diu'a de 14 Juliu st. n. presiedintele Jules Grévy a tinutu trupe-loru urmatôrea alocutiune:

„Ofitieri, sub-ofitieri si soldati, cari representati armat'a francesa la acêsta solemnitate.

Gubernulu republicei este fericitu a se affâ in presintia acestei armate in adeveru nationale, pe care Franci'a o formédia din cea mai buna parte a fientiei ei, dându i tóta junimea, adeca ce are mai scumpu, mai generosu, mai puternicu, petrundiundu-o astfelu cu spiritulu si sentimentele sale, animand'o cu sufletulu seu si primindu dela ea, in schimbu, pe fiii sei crescuti la scôla virila a disciplinei militare, de unde aducu in viét'a civila respectulu autoritatii, sentimentulu datoriei, spiritulu de devotamentu, acea flóre de onóre si de patriotismu si acele barbatesci virtuti ale meseriei armeloru, asia de proprii a formâ ômeni si cetatieni, (aplause prelungite).

Dacu tiér'a a facutu totulu pentru a si ridicâ armat'a, armat'a a facutu totulu pentru a secundâ silintiele tieriei, si prin munca, prin instructiune, prin disciplina, a devenitu pentru Franci'a o garantia de respectulu ce i se datoresce si de pacea ce voiesce se conserve. Ve felicitiedu si ve multiamescu, (aplause si bravo).

Cu aceste sentimente gubernulu republicei ve predâ aceste drapele (aplause si bravo); primiti-le cã unu gagiu alu profunde sale simpatii pentru armata; primiti-le cã martore ale bravurei vôstre, ale fidelitatii câtra datoriu, a devotamentulu câtra Franci'a, care ve increditiédia, cu aceste nobile insemne, aperiarea onôrei, teritorulu si a legiloru sale.“ (Ur'a prelungite incepu dela tribun'a oficiala si de prin tôte punctele campului de alergari, amestecate cu strigatele de mii de ori repetate: traiésca republic'a! traiésca armat'a! traiésca Grévy!)

Transilvani'a.

— Sibiiu, 8/20 Juliu. Nu vomu incetâ nici-odata de a reflectâ pe proprietarii mari si mici la cestiunile agrarie, sau cum se dicu in latinitatea barbara feudalistica, cestiuni urbariali, nu numai din Transilvani'a, ci si din Ungari'a cu Banatulu Temisiôrei. Ministrulu de resortulu respectivu a pus in miscare comissiunile insarcinate cu clasificarea fertilitatiei pamentulu. Ômenii sau

lenesi si somnurosi, sau fricosi, se voru potea pacali la comassatiuni, daca nu'si voru deschide bine ochii; se potu inse pacali totu asia de reu la classificarea pamenturilor, pentru-că este o diferentia ucigătoria a pune mosii'a cuiva deloşa si pietroşa, care nici nu se pôte gunoi, in cl. I, éra mosii'a de siesu cu pamentu negru humosu, pe care se facu cerealiile cele mai frumoşe, in cl. III ori IV. Dupa aceea pôte totu reclamá (poporulu dice lacramá) si a pune carti la posta cu rapedişu (recepisse), că nu'i mai ajuta nimicu. S'au in-templat in se in trecutu si blastematii de acestea nenumerate, intru atăta, că cei patiti se temu fôrte tare, că si asta-data potu se urmedie abusuri gróse. Darea de pamentu (foncier'a) se arunca pe calitatea productiva a agriloru si fenatielor, si noi speramu că vomu fi in stare de a servi publicului cu cifre sigure in materi'a de faşia. S'au vediutu destule casuri, in care dupa 12—15 jugere (pogóne) de pamentu aratoriu se platescu 8—9 florini, si éraşi alte, in care pentru câte 40—50 jugere de aceeaşi calitate, se platesce totu atăta. Este unu secretu publicu, că si in casuri de acestea politic'a de nationalitate jóca rol'a sa. Ce'i pasa celui cu 50 jugere că platesce numai 9 fl., candu cu 8 fl. 40 cr. i este ascuratu dreptulu activu si passivu de alegere; castige si celu mai saracu dreptu electoral, numai se platésca foncier'a si pentru celu bogatu.

Pre candu cabalele de natur'a acestora sunt la ordinea dilei pretotindeni, vine unulu dintre magnati, com. Dionisie Széchenyi si dupace absentase cătiva ani din tiéra, descrie in „Pesti Napló“ Nr. 174 marea saracia a poporului saténu, chiaru si in dominiile sale, arata si causele in detaliu dicundu, că daca inopositele publice aru fi inpartite dreptu, atunci poporulu nici-decum nu le-ar simti nici le-ar portá atătu de greu si ómenii nu aru asteptá mii de executiuni pe capulu lor, nici nu aru luá lumea in capu; dara contributiunile se arunca in fôrte mari disproporţiuni, cu nedreptate si asuprire, la care apoi se adaoga taxe, aruncaturi pe fiorinulu de dare pentru plati numeroşe, executiuni, processe, timbru, deregatori satesci; taxe de hereditate, de inpartieli, de casatorii si ingropatiuni, in fôrte multe comune advocatulu ei, in fine jidovulu sau si crestinulu usurariu, care ii stôrce meduv'a din óse. Dela Augustu inainte se mai inpuie celorlu scapati dela sorti inca si tax'a ori contributiunea cea noua votata asta-érna; in-tr'aceea conscriptiunea tineriloru se face in totu coprinsulu tieriei.

Dela Septembrie inainte se va introduce si noulu codice criminalu ungurescu in locul celui austriacu. Cei cari studiédia codicele nou, ne asigura, că in cătiva §§-i este mai aspru decâtu celu austriacu si că in altii tendentiele politice sunt la lumin'a dilei, dara că va depende fôrte multu dela modulu aplicarei lor si dela energi'a cu care se va sci apará ori-cine atunci, candu se scie cu totulu nevinovatu. Vai de acelu poporu, carui nu i se dau legi clare, bine respicate in testu, in limb'a sa nationale, si de o suta de ori vai aceluia, pe care nici judecatoriu nici procuroru nu'lu intielege in limb'a lui, éra advocatulu care'i cunoşce limb'a perfectu, nu'i este permis cu nici-unu pretiu se apere pe acusatulu in alta limba, decâtu numai in cea inpusa cu forti'a.

— In regiunea Sibiului septeman'a trecuta o avuramu intréga ploioşa. Prin acésta secerisiulu s'a intardiutu câteva dile, éra unele secari si grane se vedu culcate. Simbri'a muncitoriloru la campu a mai scadiutu din excessiv'a ridicare unde ajunsese pe timpulu sapei, in cătu câteva dile nu'i aflai nici cu 1 florinu; acum se afla cu câte 50—60 cr. pe di, numai lucrulu de cósă e mai scumpu. Septeman'a acésta fu intréga mai frumoşa si secerisiulu merge inainte preste totu.

— Dela apele minerali transilvane, de care acésta tiéra are nenumerate, de multi ani n'au venit atătea sciri próste cá asta-data. Diariele magiare publicara listele óspetiloru dela unele bai, care trecu de cele mai cercetate. Din acelea se vede, că chiaru la Valcele (Előpatak) si la Borszék sunt óspeti multu mai puşini decâtu in alti ani; dara de acésta nu se mai mira nimeni; că-ci precum a scrisu in dilele trecute atătu cocón'a Elen'a (Ilona), cătu si redactorulu Vándory Lajos in „M. Polgár“ din Clusiu, scumpetea nerusinata, necurati'a, betiile, cartiariile si alte jocuri pe norocu, adeverate hotii, sbieratele selbatece in capu de nópte insocite de alte brutalitati, alte scandale, cá cele din anulu trecutu dela Tusnád, in scurtu, lips'a de ori-ce grija seriósa de a ridicá baile transilvane

spre nivell'a si rangulu unde se afla baile austriace, franceze etc. desgusta cu totulu pe ómeni bine crescuti, a le cercetá, cá spre a fi pedepsiti, in locu de a face o cura seriósa. Vándory incarca tóte acelea miserii in spinarea proprietariloru, carii nu mai ameliorédia nimicu din ce facusera austriacii in dilele lor, éra cocón'a Elen'a este si mai satirica in descriptiunea sa.

— Din alte parti ale tieriei avemu sciri nu prea frumoşe. Dela Brasiovu se adeveresce, că doi negutiatori au fostu condamnatii la temniti'a Gherlei pe câte 5 ani pentru falsificari de politie.

— Dela Clusiu e teribil'a scire, că éraşi au inceputu se móra pruncii de diphteritis. Nu suferiti pe pruncii dv. a se jocá cu alti prunci necunoscuti; scaldati'i mai desu in apa stemperata, portati'i in aeru curatu; éra indata ce ati observá, că baiatii n'au voia de jocu, si se lasa mai molesiti, cautati'i in gutleju si dupa inpregiurari, alergati la medicu.

Rabi Hillel (Ilie), mare profetu si facatoriu de minuni (de minciuni) dela Colome'a din Galiti'a, a venit „in visitatiune religiósa“ pe la jidovii din Ungari'a si Transilvani'a. In Oradea si Clusiu ilu intempiná jidovimecu cu pietate, cum nu se vede nicairi la crestini cătra archiereii lor, ilu incarcara cu daruri mari in bani si in alte lucruri scumpe, éra elu se róga neincetatu pentru ertarea blastematiloru lui Israilu, vindeca bóle, inpaca multime de certe; pe femeile care nu facu prunci, le invétia; jidoviloru seraci le arata calea de a se inavuti etc.

In acelasu timpu, adeca in 13 Iuliu, in comun'a Totháza, comit. Clusului, nisce asasini éraşi mai inpuscara pe unulu din cei mai cumpliti usurari, anume Abraham Hersch, sér'a, prin feréstra, tocma pre candu siedea cu famili'a la mésa.

La N. Ajta s'a spendiuratu Borbáth Lászlo, magistrulu postei.

In comun'a Bintientiu, comitatulu Hunedórei, baronulu Árpád Györfy s'a batutu in septeman'a trecuta cu subpretorele Biro Miklos, inse nu in duellu regulatu, ci cu scaune si care cu ce apucase, până ce baronulu punendu man'a si pe unu revolveru, rani si cu acela pe adversariulu seu, apoi ilu dete pe manile argatiloru, cá se'lu arunce intr'o mocirla si se'lu omóre acolo, de unde inse l'au scapatu romanii cu viétia.

Discurse parlamentare tinute in cestiunea agraria transilvana.

Siedinti'a dela 7 Juniu nou.

(Urmare.)

§. 4. „Inainte de aducerea sentintiei partidele au dreptu d'asi schimbá titlulu, pe care si-au basatu actiunea seu aperiarea, cu altulu, care cade in cadrulu acesteii legi, si care nu incetase inca la prezentarea actiunei, — si d'asi modificá in conformitate cu acésta rogarile predate in actiune seu sub decursulu pertractarei.

De alta parte judecatori'a inca este indreptatita a judecá referintiele de dreptu ce exista intre partide, pe bas'a dovediloru procurate, independentu de alegatiunile si rogarile partideloru; inse in processele ce se voru resolvi dupa legea acésta, nu este permis se se incuviintiedie astfelu de pretensiuni, cari s'ar basá pe titluri ce nu s'au enumeratu in acésta lege, seu, cari in timpulu presentarei actiunei incetase dejá din caus'a intrelasarei termineloru precluse.

Sententi'a adusa in cestiunea de permissibilitate, in processele intentate pentru segregarea paduriloru, pasiuniloru si trestisielor, precum si in cele de proportionare, trebuie se contina staverirea realitatii ce formédia obiectulu regularei seu alu segregarei, precum si designarea ei dupa cartea funduara.

In contra sentintiei tribunalului potu apelá partidele intra dominium la respectiv'a tabla regésca, si de acolo la Curi'a reg. ungara cá curte suprema.“

Se primesce.

§. 5. „Totu dupa aceste norme au se se continue, eventualu completiedie si judece, tóte processele enumerate in §. 3, in cătu la intrarea in vigóre a acesteii legi acele nu ar fi inca provediute cu sententia devenita in valóre de dreptu.“

Se primesce.

Capitululu III.

„Permissibilitatea comassarei.“

Se primesce.

§. 6. „Comassarea are se se efectuiésca separatu pentru hotarulu fiacarei comune, si se estinde de regula asupra intregulu teritoriulu alu hotarulu comunei.

Nu se pôte constringe nime, cá pentru posesiunea sa se primésca escontentare pe hotarulu altei comune.

Fiicare posessoru pôte cere comassarea, si acésta trebuie incuviintiatu, daca posesiunea celorlu ce o ceru, face a patr'a parte a hotarulu comunei de comassatu.

In privinti'a calcularei teritoriale a acestui patrariu servescu dreptu cinosura datele catastrului de dare.

Averea statului, municipiului, si comunei, bunurile fonduriloru publice, posesiunea institutelor si societati loru publice, se socotescu cătra posesiunea celorlu ce ceru comassarea generala.

Acele paduri, pasiuni si trestisiuri, cari sunt in-sarcinate cu usufructuri urbariale, precum si acele teri-

torie de usu comunu, cari cadu sub proportionare, in cătu regularea lor nu este terminata inca, se socotescu cătra posesiunea celorlu ce ceru comassarea generala, — din contra acelea, a caroru segregare urbariala seu proportionare s'au efectuitu dejá, se socotescu cătra posesiunea acelor, a caroru proprietate au devenitu in urm'a inpartirii.“

Ací este insinuat unu votu separat subscrisu din partea membriloru comisiunei juridice Teleszky István, Emmer Cornel si Chorin Ferencz, prin carese cere, cá aline'a ultima a acestui §. se se eliminedie cu totulu.

Ugron Gábor: Onorata Casa! In proiectulu gubernulu a fostu, cá: averea celorlu ce sunt sub tutela si curatela inca se socotescu cătra posesiunea celorlu ce ceru comassarea.

Eu, pe cei ce sunt sub tutela si curatela i consideru cá standu sub dispositiunea statului, éra comassarea fiindu in interessulu statului, e lucru firescu, cá statulu nu pôte dá tutoriloru si curatoriloru sfatulu cá se se opuna comassarei, ci, precum se dispunea in acelu proiectu, a carui completare si modificare se intentiódia prin acestu de fatia — cá se se alature celorlu ce ceru comassarea, deci facu propunerea cá

„in aliné'a a 5, sirulu 2, dupa cuventulu „societati publice“ se se puna: „si a celorlu ce sunt sub tutela si curatela.“

Teleszky István: Minoritatea comisiunei juridice a avutu onóre a substerne unu votu separat referitoriu la §-lu din cestiune, care dinpreuna cu scurt'a sa motivare fiindu distribuitu intre dd. deputati, credu că nu mai este de lipsa se repetiescu si motivele scrise; inainte inse de a incepe motivarea verbală a votului separat, imi iau voia a reflectá d-lui deputatu antevorbitoriu, că aceea ce voiesce d-sa se restituie, adeca dispositiunea ce comisiunea juridica a scos'o afara din proiectulu originalu alu gubernulu — cá si averea celorlu ce sunt sub tutela si curatela, se se socotésca cătra posesiunea celorlu ce ceru comassarea, nici intr'unu casu nu o potu acceptá!

A alterá indreptatirea individuala a celorlu ce sunt sub tutela si curatela intr'unu astfelu de modu, acésta dupa parerea mea violédia dreptulu materialu.

Nu sunt acestia dóra parias, cari nu'si potu esprima vointi'a, ci sunt ómeni, despre cari se ingrigesce legea. S'a ingrigitu legea de tutori respective curatoru, cari suplinescu vointi'a minoreniloru resp. a curandiloru.

Si mie intr'adeveru mi se pare o mare nedreptate acea, cá d. e. averea unui individulu de 23 ani, care prea bine scie că eventual'a comassare este in contra interesselor lui, numai pentru acea se se socotésca la posesiunea celorlu ce ceru comassarea, pentru-că elu n'a ajunsu inca la anulu etatii 24 dara pe candu se va efectuí comassarea va fi dejá maiorenu.

Asemenea ar fi nedreptate dupa parerea mea, daca averea unui risipitoriu pusu sub curatela s'ar socotí la posesiunea celorlu ce ceru comassarea, si chiaru in casulu candu curatorulu lui s'ar opune, seu comassarea ar fi in contra interesselor celorlu ce l'au pusu sub curatela.

Din aceste motive dara eu nu primescu propunerea lui Ugron Gábor, care tintesce a restituí o modalitate respinsa din partea comisiunei juridice.

Reintorcându-me acum la motivarea votului separat, trebuie se observu inainte de tóte, cá aline'a ultima din §. 6 nu se coprinde in proiectulu ministerialu originalu, ci este introdusa de comisiunea juridica, pentru-că tocm'a §. 6 din acelu proiectu a normatu cestiunea computarii in modulu urmatoriu:

„La computarea acesteii 1/4 parti se voru socotí cătra posesiunea celorlu ce ceru comassarea, nu numai cele enumerate in §. 19 art. de lege LV: 1871, ci si bunurile statului, bisericeiloru si fundatiuniloru publice, precum si posesiunea celorlu ce stau sub tutela si curatela.“

Comisiunea juridica a redigiatu acestu paragrafu cu totulu de nou, a eliminatu adaogerea averei celorlu ce stau sub tutela seu curatela, a introdusu inse in §. 6 o alinia noua, care suna astfelu:

„Acele paduri, pasiuni si trestisiuri, cari sunt in-sarcinate cu usufructuri urbariale, precum si acele teritorie de usu comunu, cari cadu sub proportionare, in cătu regularea lor nu este terminata inca, se socotescu cătra posesiunea celorlu ce ceru comassarea generala, — din contra acelea, a caroru segregare urbariala seu proportionare s'au efectuitu dejá, se socotescu cătra posesiunea acelor, a caroru proprietate au devenitu in urm'a inpartirii.“

Minoritatea comisiunei juridice, care s'a formatu asia, cá pentru sustinerea acestui §. au votatu 5, ér' pentru eliminare 4 membri din comisiune si astfelu d-lu presidentu alu comisiunei nu si-a potutu exercitá dreptulu de votare. (Intreruperi: Acestea nu-si au loculu aici!) Eu ve spunu fapte. Daca am comisu vr'o indiscretiune, d-lu presiedinte ne va spune indata, daca am purcesu necorectu.

Formandu-se astfelu, dicu, maiortatea, minoritatea a propusu cá acestu paragrafu se se eliminedie. Minoritatea comisiunei juridice recunoşce inportanti'a comassarii din punctu de vedere alu economiei nationale, dar crede, cá deocamdata am satisfacutu receritatoriu rationale ale economiei nationale, daca reducemu 1/3 parte a posesiunei ceruta de legea anterióra la 1/4 parte, permítiendu 1/4 parti provocarea comassarii, ba permítiendu cá acésta 1/4 parte se se adaoge preste cele ce s'au cerutu dupa legea anterióra si averile statului si ale fundatiuniloru publice; dar a merge până unde a mersu maiortatea comisiunei juridice, minoritatea afla nu numai necompatibilu cu principiile dreptatii, ci tine chiaru de unu lucru fôrte periculosu.

Majoritatea comisiunei juridice isi motivédia propunerea in modulu urmatoriu:

„Aline'a ultima a acestui paragrafu s'a aflatu necesaria din motivulu, cá teritoriele comune ce formédia obiectulu segregarii si alu proportionarii, până la inchiaie-

rea regularii nu au unu proprietariu cu dreptu exclusiv si perfectu, care se fia indreptatitu a decide cum si unde au se se adaoge aceste teritorie. Deci aci legea trebuie se suplinésca lips'a declaratiunei proprietarilor si teritoriile din cestiune se le socotésca la posesiunea celor ce ceru comassarea, chiaru si din acelu motivu, că possibil'a combinare a regularii acestoru teritorie cu comassarea va face de prisosu procedur'a dubla si spessele duple.

Deci onor. Casa! in motivarea scrisa se afla nu-mai unu singuru argumentu pentru sustinerea acestei alinie, si acestu argumentu este: fiindu-că este dubiosu unde se se socotésca teritoriele comune, trebuie se le adaogemu la posesiunea celor ce ceru comassarea.

Eu acestu argumentu nu-lu aflu suficientu si nu-lu primescu de locu. De aci s'ar potea deduce celu multu atatu, că asemenea teritorie se nu se socotésca de locu, nici cătra hotaru, nici cătra $\frac{1}{4}$ parte din teritoriu, care cere comassarea.

Onorata Casa! Din dispositiunile acceptate de comisiunea juridica pôte se resulte acea nedreptate, că cu ajutorulu acestoru teritorie comune se comassadie hotarulu comunei astfelu de individi, cari n'au nici unu dreptu la ele, chiaru in contra vointiei toturoru celor interesati si cari au dreptu la acele teritorie comune, pentru-că in cutare hotaru potu se aiba dreptu la pasiunile si padurile ce formédia teritoriulu comunu nu-mai fostii proprietari si fostii iobagi.

Se presupunemu acum că dintre fostii proprietari nici unulu nu doresce comassarea, bá protestédia chiaru contra ei si că fostii iobagi inca facu asemenea, dar pôte că se afla vre-unu omu, care n'a fostu iobagiu, ci si-a castigatu câteva jugere de pamentu dela nisce individi, cari nu si-au vendutu dreptulu celu aveau la teritoriile comune, ci si l'au rezervatu, de aci ar urmá, că cu adaogerea de astfelu de teritorie unu omu cu 10 jugere va comassá hotarulu intregu in contra vointiei unanime si a protesteloru celor indreptatiti la teritoriulu comunu. Eu onorata Casa, nu aflu acésta modalitate conforma cu principiulu dreptatii, ci din contra o tinu de periculósá. (Aprobati in stâng'a).

Pe lângă acésta motivare scrisa s'a mai adusu in comisiune si altu motivu, asupra carui imi tinu de datoriinta a me declará. Acestu argumentu este, că si in Ungari'a ori-ce omu ar potea se céra comassarea. La acésta, onorata Casa, eu nu voiu se observu, de câte-ori voiescu ungurenii a vorbi despre referintiele din Transilvani'a, totdeauna li se dice, că acolo sunt referentie speciale, éra candu au lipsa ardelenii de unu argumentu, se provóca la analogi'a referintieloru din Ungari'a, — ci imi iau voia a accentuá, că nici in Ungari'a nu stá lucrulu chiaru asia. Este adevératu că in Ungari'a fiacare composessoru pôte se céra comassarea, dar fostiloru iobagi nu le compete acestu dreptu individualmente, ci pe bas'a art. X din 1836 §. 6 nu-mai maioritárea absolutá a fostiloru iobagi pôte se céra regularea posesiunei si comassarea. Potu se céra acestia, adeca ori-care dintre fostii composessori si maioritárea fostiloru iobagi, comassarea atatu combinata cu regularea posesiunei cătu si dupa acésta. Dar aici e o mare diferentia, asupra careia imi iau voia a atrage atentiunea on. Case, si acésta diferentia este: că pe candu in Ungari'a composessorulu care cere comassarea, trebuie se anticipadie tóte spessele de comassare, cari se urca la mii, si pe candu elu nu pôte pretinde dela ceilalti composessori spessele anticipate de densulu până ce comassarea nu va fi pe deplinu inchietá: dupa acestu proiectu de lege, daca se voru primi paragrafi referitori la spesse — si eu nu sunt aplecatu a crede că d-lu referentu dupa ce s'a primitu odata acestu §. se mai fia aplecatu a abandoná paragrafi referitori la spesse — dupa acesti paragrafi, dicu, proprietariulu singuratecu, care cere comassarea, nu se espune pericolulu de a investi in processu o multime de spesse, pentru-că elu nu e datoriu a anticipá spessele de comassare, ci va concurge la ele dupa proportiunea contributiei in tocmai cá aceia, contra caror'a, cu adaogerea teritoriulu comunu, a esoperatu comassarea.

Acésta inse este o diferentia fôrte esentiala si eu, ve marturisescu, atatu de mare pondu punu pe acésta, in cătu daca veti binevoi a primi, că spessele se le anticipe acela care cere comassarea, asi crede că alinea din urma s'ar potea sustinea in proiectu fara pericolu; dar până candu punctulu cardinalu alu proiectulu este: portarea spesseloru in comunu, pe care si d-lu referentu a pusu celu mai mare pondu in cuventarea sa de introducere — până atunci sunt datoriu a ve arátá pericolulu ce se pôte nasce din acestu §.

Dar este si nelogica acésta dispositiune, că-ci de aci urmédia, că unde pasiunea si padurea nu este segregata, séu proportionarea nu este efectuita inca, unu omu, care possede 10 jugere de pamentu pôte comassá unu hotaru de 10,000 jugere; dupa ce se va efectui segregarea si proportionarea inse, totu acelu hotaru nu l'aru potea camassá possessorii a 2000 jugere.

Eu nu aflu logica intr'acésta, ci este mai logica legea din Ungari'a, că-ci dupa acea lege totu acea chieia se aplica dupa regulare, care s'a aplicatu inainte de regulare.

Acestea sunt motivele din cari eu nu potu primi opiniunea maioritatii comisiunei, care este nedreptá, periculósá si nelogica, ci imi iau voia a recomandá spre primire votulu separatu. (Va urmá.)

Romania.

Solemnitatea inpartirii premiilor.

Solemnitatile distributiunei premiilor anului scolaru 1879—1880 pentru scólele publice de ambe sexe din capitala, s'au serbatu si anulu acesta, că si anii precedenti, totu in palatulu Universitatii (sal'a senatului), in dio'a de 29 pentru scólele de

baeti, si in dio'a de 30 pentru cele de fete, conformu programeloru publicate mai dinainte.

In ambele dile si mai cu deosebire in dio'a de 30, tóte tribunele erau atatu de pline de asistenti din tóte clasele societatiei, in cătu circulatiunea devenise aprópe imposibila.

In prim'a di de 29 in lips'a Mariei Sale Regale din capitala, solemnitatea s'a presiediutu de cătra I. P. S. S. metropolitulu primatu si d-lu B. Boerescu, ministru instructiunei, cari, insoțiti fiindu si de cătra d-nii generalu Davila, B. P. Hasdeu, membrii ai consiliulu permanentu de instructiune, si Th. Stefanescu, directorulu ministeriului; la soire au fostu salutati de 'music'a militara.

Indata ce Inaltu Prea Santi'a Sa si d-lu ministru Boerescu si-au luat locurile destinate, elevii scóloru, acompaniati de cătra elevii conservatoriulu, au executatu imnulu ginte latine.

Dupa terminarea imnulu d-lu B. P. Hasdeu, membru consiliulu permanentu de instructiune, a pronuntiatu urmatoriulu discursu:

Inaltu Prea Sante

Domnule ministre,

Domnii mei,

Prim'a cultura scolastica a romanului a fostu cea religiósá. Lumin'a, multa-putina, esiá din monastiri, si in mare parte se marginea in cerculu restrinsu alu clerului. Pe lângă acésta directiune teocratica a scólei, care ne-a datu cătiva lucéferi, cá mitropolitii Petru Movila, Varlamu, Dositeiu, si chiaru pe bisericosulu Voda Neagoe Bassarabu, a inceputu de timpuriu a se intinde cultur'a scolastica, aristocratica, copii boeriloru invetiandu carte acasa, fara a le pasá daca invétia séu nu restulu natiunei, daca are séu nu, unde se invetie. Acestei a dou'a directiuni se datoresce unu Mironu Costinu, unu Nicolae Milescu, unu Cantemiru, unu Grecianu, etc. Cultur'a teocratica si cea aristocratica au fostu, intr'unu modu cá si exclusivu, unicele doue culturi scolastice ale parintiloru nostrii până in secolulu de fatia, poporulu de josu multiamindu-se cu cultur'a lui cea instructive, care ilu facea gat'a, la cea dintaiu chiemare, a intrá cu unu pasu siguru, cu o aptitudine de progressu aprópe miraculósá, pe calea unei culturi scolastice democratice. Asaki si Seulescu, in Moldov'a, Lazaru si Eliade in tier'a romanésca, au datu semnalulu noiei miscari. Scól'a a incetatu de a fi monopolulu clerului si alu boerulu, ea a devenitu a natiunei intregi.

Nu facu aci istori'a contimporana a scólei romane.

O singura trasura imi va ajunge.

Luandu, cá puncturi de comparatiune, doue capete ale unui intervalu de timpu mai indelungatu si concentrandu-ne tóta atentiunea numai asupra capitalei, care isi intinde radiele de lumina spre periferi'a tierii intregi, vomu potea capeté o notiune aproximativa, dar fôrte clara prin insusi laconismulu ei, o notiune, asia dicédu, condensata, unu feliu de prisma despre minunatul sboru alu instructiunei publice in Romani'a.

Domnule ministre,

Sunt acum 20 de ani, d-ta érai directoru alu scóloru. Cu ocaziunea unei solemnitati, ai rostitu atunci, cu unu frumosu doru de ánima, urmatóriele cuvinte:

„Avenu doue gimnasiuri, unulu mare in Bucuresci si unu altulu micu in Craiov'a. Dar ce sunt aste doue gimnasiuri, destinate a respandí cunoscentiile enciclopedice si a prepará junimea nóstra pentru studiele superióre, in comparatie cu poporatiunea orasieloru nóstre? In Craiov'a abiá 60 de elevi, si in Bucuresci abiá 380 se inpartasiescu de invetiaturile gimnasiale“..

Douedeci de ani, o secunda in traiulu unei natiuni! O secunda a fostu de ajunsu pentru a prefata scól'a romana dintr'unu bietu paraiasiu intr'unu mandru fluviu, si acésta fara sguuire fara inundatiune, fara cataclisma, pe calea desvoltarei celei mai normale. Niciodata unu poporu n'a mersu mai incetu si mai repede, totuodata; mai incetu că-ci s'a feritu de orice impulsione violenta, mai repede fiindu-că nu s'a opritu, nu s'a intreruptu n'a adormitu o singura clipa, n'a facutu unu singuru pasu indaratu, pasindu tintă inainte chiaru atunci candu se poticea.

Resimtiescu adencu in peptulu meu, bucuri'a care trebuie se'ti palpate in ánima, d-le ministre, candu iti aduci aminte impressiunea d-tale cea ingrijata de sunt acum 20 de ani si candu arunci apoi o privire de multiamire asupra capitalei de astadi. In loculu celor 380 de scolari gimnasiali, de la 1860, Bucurescii numera astadi 1800 de elevi, avendu 2 liceuri complete si 3 gimnasiuri, afara de scóle secundare particulare. Se mai amin-timu óre poterniculu aventu alu instructiunei pri-

marie? Mai vorbimu despre atátea institute speciale inferióre si superióre, pe cari le presintai d-ta alta-data si care sunt astadi o vie realitate? Me voiu margini a atinge unu singuru punctu, care constituie o simptoma dintre cele mai fericite. Cultur'a scolastica nu pôte fi adevératu democratica, nu va fi niciodata pe deplinu umanitara, până ce, pe terenulu invetiamentulu femeii'a nu se va egalísá cu barbatulu, dupa cum i-a egalísatu pe amendoi natur'a pe terenulu inteligintiei.

In fati'a scólei, de inaintea progressulu, pe calea culturai umane, esista omulu si numai omulu, fienti'a cea inzestrata cu o nemarginita prefectibilitate, nu esista barbatu séu femeia. Acésta secunda reactiune a spiritulu modernu in contra prejuditiilor invecchite ale trecutulu, de pe candu domnea forti'a fisica si érasí forti'a fisica, acésta reactiune de curendu inaugurata in Occidente, si-a gasitu, de vreo 2 ani in Romani'a, unu resunetu plinu de o vivacitate neasteptata. Copil'a romana rivalisédia cu baiatul romanu pe aceeași banca a scólei, si avemu dejá mai multe bacalaureate, dintre care unele urmédia, cu staruintia, intr'unu modu regulatu, cursurile universitare.

Se nu ne ascundemu totusi, că invetiamentulu, mai alesu celu primariu si celu secundariu, a intempinatu si mai intempina inca diferite piedice, pe care le-a potutu invinge, dar nu fara multa oboséla, numai dóra aptitudinea cea rara a scolariulu romanu. Nesiguranti'a programeloru si incarcarea loru preste orice mesura, provóca plangearea generala si ceru o grabnica indreptare, la care consiliulu permanentu si ministeriulu se gandescu cu o viua sollicitudine. Pe de alta parte, cu prea putine esceptiuni, cartile didactice cele admise in scóla lasa, in casulu celu mai bunu, fôrte multu de doritu, că se nu intrebuintiamu o espressiune mai energica. A recunósce reulu, este a'lu vindecá pe jumetate. Deocamdata inse, reulu esista; si cu atatu mai mare cauta a fi onórea acestoru tineri, cari au reusitu se culéga lauri printre greutati de totu feliulu. Ce nu voru face ei si urmasii loru, candu calea invetiamentulu va fi in curendu netedita printr'o simplificare rationala a programeloru si printr'o inbunatire radicala a mijlóceloru pedagogice!

Epocel de expansiune in viétii'a popóraloru au infatisiatu, mai totdeauna, spectacolulu intimei aliantie a mintiei cu bratiulu. Minerv'a representá resboiulu si intieptiunea in acelasiu timp. In Aten'a, la Rom'a, in Franci'a, mai pretutindení, trofeele militare coincid cu trofeele literarie. Sub Carolu I stindardulu romanu a falfaitu pe inaltimea Grivitiei. Copii si juni! Voi sunteti chiamati a completá glori'a iubitulu nostru suveranu, ridicandu totu atata de susu sciinti'a romana. (Va urmá.)

Correspondentie particulare ale „Observatoriulu“.

— (Din Banatu.) Almaju, in Juliu. Dupace se luara in comitatulu Severinulu mai multe mesuri pentru infrenarea si in parte pedepsirea nelegiuriloru si abuseriloru de cari s'au vediutu in acesti siepte ani din urma, in cele mai multe parti se vede o bucuria mare si se aude câte unu „Dómne ajuta!“ Functiunarii inportati aici din comitatulu Satmaru prin dn. Ujfalussy, spre a ne fericí (?), se retragu de aici impreuna cu complici loru unii dupa altii. Dupace marele Ulemá Ujfalussy s'a retrasu, nici ceilalti nu se mai potu sustinea.

Dupa Pausz celu fugitu, carele inferase pe poporulu nostru in modulu celu mai infamu atatu la gubernu cătu si in publicu, Nemesis ajunse si pe faimosulu seu sotiu, pe mistificatoriulu protonotariu Jlosvay, prin a carui péna nefericitii Dolboceni, Siopotenii si Gârboviceni fusesera declarati de rebelli, supusi la cele mai grele pedepse si comunele loru aprópe ruinate. Jlosvay fu dimisionatu impreuna cu exactorulu Swoboda, frate de cruce cu elu, éra fiscalulu Csorbá stá in cercetare criminala, a fostu si arestatu la tribunalulu din Caransebesiu.

Se pare in adevér, că domnulu comissariu regescu Ferdinand Hössler are ordinu, este si decisu a dá de capu la toti micii tirani, căti se incuibasera aici si rodeau anume la radecin'a vietiei poporulu romanescu. Inspectiunile d-sale câte le face in persóna si cu de-a meruntulu, folosescu fôrte multu. Tóte plansorile câte mersesera in dilele lui Ujfalussy contra pretorulu (szol-gabiro) Szabo din partea poporulu tiranitu, fusesera puse la o parte; acum inse au esitu tóte adevérate. Acestu Szabo, adusu totu din comitatulu Satmaru, este fetioru de preotu romanescu, ruditu prin o casatoria cu Jlosvay, are maniere brutali, că-ci de nu érá asia, pôte că nici femeile dalboceniloru nu l'aru fi batutu. Multu bine ar fi potutu face acelu dn. Antonie Szabo, atatu regimulu cătu si poporulu, daca densulu cá romanu, ar fi sciutu se se pórté altumintrea, se castige simpathiile, dara nu se le respinga prin inganfarea si prin manierele sale, nu numai respingátórie, dara chiaru hostili.

Dorinti'a locuitoriloru este aprópe generale, cá dn. comissariu reg. Hössler se ajunga cătu mai curendu a scapá pe comune inca si de cătiva notari inpusi de cătra Pausz dupa placulu seu, cătu si prin falsificari de ale-

gere, cât prin fortia, individi in parte cu totul necunoscuti, unulu exaltatu, de acei ce dau cu bard'a in luna, altii destrabalati, anume unulu clientu de-ai deputatului Wodianer alesu dela Oravit'a, omu de napaste, care si fusese suspinsu pentru escesse, betivu, batausiu, omu de scandale. Caus'a celui din Bani'a este la comitatu. Unu notariu, precum se pare slovacu, anume Besenegi, e ciungu de man'a drépta, serie cá vai de elu, cu man'a stânga, prin urmare fara sporiu, apoi romanesce nu lucra nimicu. Este si la pretura unu individuu, care face óresi-cum pe referentele, dara mesele i stau incarcate de acte remase din anu in anu neregulate; bunu „geschaefariu,” a amblatu inse si batutu si datu pe usia afara; pe candu sosise acolo comissariulu, elu se aflá in arestu pentru escesse diferite.

Unu observatoriu.

Testamentul fericitului Demitrie Andronicu, mortu in 16 Iuliu st. n. 1880.

„Sciindu cá sunt muritoriu si amu ajunsu etatea, dela care încolo puterea omului incepe a scadá, cu mintea sanátosa, si cu judecata matura am facutu despre tóta averea mea propria dispositiunile finale asia precum urmédia:

1. Remasitiile mele pamentesci se se inmormentatie cu ceremoniile cuvenite averei si persónei mele dupa ritulu greco-oriental.

2. Bisericeii in alu carei cimiteriu se va inmormenta trupulu meu se i se dea un'a obligatie de ale desfiintari sarcineloru de pamentu transilvane sunátore pe un'a mie florini moneta conventionala, sub acea conditiune, cá preotulu de acolo in totu anulu la diu'a santului Dimitrie se faca parastasu la mormentulu meu pomenindu numele Dimitrie si Sofia, si pentru acestu servitiu se fia remuneratu cu interesele acestei obligatiuni, dandu-se si cantorului din tr'ensele cinci florini v. a.

3. Spitalului Franciscu Josefianu din Sibiu se i se dea éra un'a obligatie de ale desfiintari sarcineloru de pamentu transilvane in suma nominala de un'a mie florini m. c.

4. Casei copiiloru orfanale evangelice din Sibiu (evangelisches Waisenhaus) asemenea un'a obligatie de ale desfiintari sarcineloru de pamentu transilvane in suma nominala de un'a mie florini m. c.

5. Miseriloru (seraciloru) din Sibiu fara deosebire de religione si nationalitate, se li se inparta un'a mie florini v. a.

6. Miseriloru din Boiti'a cinci sute fl. v. a.

7. Miseriloru din Resinari cinci sute fl. v. a.

8. Fratelui meu Stefanu Andronicu in Bucuresci i testediui trei mii de galbini.

9. Sororei mele An'a Delberovici, care se afla calugaritia in monastirea Viforit'a langa Tergoviste in Romani'a, i testediui doue mii de galbini.

10. Medicului care me va cercetá si consolá (mangaia) pâna la sfersitul vietiei mele se i se dea un'a mie fl. v. a.

11. Domnulu Constantinu Bugarski, care de candu este chiriásiulu meu s'au purtat fatia cu mine fórte modestu si binevoitori, se aiba dreptulu de a tinea cas'a mea din strad'a Cisanadiei cu numerulu 36 in Sibiu intréga, diece (10) ani de dile platindu pentru ea o arenda anuala numai de cinci sute (500) fl. v. a. in fundatiunea mea mai in josu insemnata, cu acea datoriinta, cá dumnealu se platésca darile ce voru cadé pre casa, si se o tina in stare buna.

12. Servitoriului si servitóreloru cari se voru aflá candu voiu murí eu in servitiulu meu, se se dea la fiesce-care pre langa simbrí'a anului intregu, un'a mie florini v. a.

13. Tóte tacsele erariale câte se voru cere pentru legatele aceste dela primitori, se se platésca din remasulu meu, éra legatarii se fia scutiti de ori ce plata pentru ele.

14. Avendu in vedere lips'a de meseriasi romani, si de mijlóce de a indemná pe Romani la acelu ramu de cultura, fara care nici una natiune nu póte ocupá locu intre popórele cele civilisate, destinezu prin acestu testamentu alu meu cas'a mea din Sibiu cu Nr. 36 in strad'a Cisanadiei, impreuna cu averea mea ce va remané dupa implinirea legatelorulu susu insemnate, a tacseloru erariale ce voru fi se se platésca pentru ele, a chiel-tueliloru inmormentarei, a simbriloru servitoriloru si a mormentului, ce se mi se puna la mormentu, pentru o fundatiune ce se póte numele:

Fundatiunea lui Andronicu pentru Romanii gr.-or. neuniti din Transilvani'a.

Scopulu acestei fundatiuni este de a inpartasi din venitul ei in totu anulu:

a) cu câte cincisprediece floreni v. a. pe mai multi baieti romani, cari se voru aflá invetiacei la meserii, si voru produce testimonii demne de credintia despre desteritatea si moralitatea sa.

b) cu câte treidiece floreni pe mai multi tineri romani, care au invetiatu meseria, candu ajungu sodali (feciori) spre a'si cumperá vestiminte potrivite;

c) cu câte cincidiece florini v. a. pe acei sodali romani, cari cá atari, voru petrece siese ani in lucrarea meseriei sale cá ómeni cu dreptate, candu se voru asiedia cá maestri, pentru de a'si putea incepe meseri'a sa.

Intemplandu-se cá din lips'a concurentiloru, se nu se póta inparti venitul acestei fundatiuni, prisosulu se folosésca la inmultirea fondului.

Administrarea acestei fundatiuni o incedu unei reprezentantie statátore din membrii venerabilulu consistoriu archidiecesanu plenariu greco-orientale din Sibiu.

15. De esecutoru alu acestui testamentu denumescu pe domnulu Constantinu Bugarski si'lu rogu pentru ducerea in deplinire a acestoru dispositiuni finale, precum si pentru purtarea de grija a inmormentarei

mele si punerea unui monumentu de pétra la mormentulu meu.

Acésta este vointi'a mea cea de pe urma, scrisa si subscria de man'a mea propria.

Sibiu, in 26/14 Octobree 1877.

Dimitrie Andronicu m. p.

Kihirdetett a Nagy-Szebeni kir. törvényszéknél 1880 Julius 17-év.

Jánosy Sándor m. p.,
k. t. bíró.

(Dupa „Telegrafulu romanu“.)

Sciri diverse.

— (Furcile éra sunt in functiune.) In 30 Juniu a. c. éراسi mai fu spendiuratu, totu la Dobritinu, unulu din banditii cei mai periculosi, de si omu teneru numai de ani 22. Banditul, anume Kukla István, fusese soldatu in regimentulu Rodich, rom.-catholicu, desertoru, hotiu de drumuri si asasinu cumplitu. Diariile din Ungari'a descriu si casulu acesta de spendiuratura cu colorii vii si lauda pe hoheriulu Kozarek, cá cu acésta ocaziune a spendiuratu fórte bine, cá-ci criminalulu intr'o 1/2 minuta a si amortitu, éra in trei minute a fostu mortu de totu; ast-data inse totu iau lasatu cadavrulu in furci pâna sér'a, pentru cá se nu o mai patia cá deunadi, candu spendiuratu s'a luat jосу dapa 16 minute la declararea medicului cá e mortu bine, dara totu nu morise.

— (Aniversari'a iobagésca de 100 de ani.) Ce idea frumósa si marétia! Un'a dintre cele de antai fapte mari ale imperatului Josifu II fusese indata dupa suirea sa pe tronu in a. 1780 desfiintarea robiei iobagesci in Austri'a propriu numita asia, in tierile cunoscute sub titlulu vechiu de hereditarie. In memori'a acelei epoche, spre glori'a lui Josifu si cá omagiu adusu libertatiei individuale, austriacii cu capital'a Vien'a in frunte, au decisu a serbá acea aniversaria in Novembre 1880 cu tóta pomp'a.

— (Socialismulu.) Arestarile de socialisti in Ungari'a si Transilvani'a nu mai voru se incetiedie. Dupace mai deunadi calcara vreo patru case si o tipografia mare in B.-Pest'a, pusera man'a pe altii in alte câteva cetati pâna susu la Brasiovu, unde inca arestara pe unu bietu de profesionistu prasiu acolo cine scie de unde. Investigatiunile curgu firesce in secretu, si rezultatele sau nu voru esi la lumina nici-odata, sau numai in casuri, candu se intenta processe de pressa, precum fu celu de mai deunadi din Sibiu, de care s'au miratu toti europenii, cá se face atáta sfara in tíera pentru doi ómeni prostisiori. Se pare inse, cá aci jóca cu totul alta dracía. Fric'a de revolutiune socialistica; fric'a de saracirea nemesimeii unguresci si incercarea de a o ajutorá pe cali comunistice; fric'a de panslavismu, fric'a de germanismu, fric'a de dacoromanismu; migratiuni necontente in Americ'a din Ungari'a; omoruri hotiesci mai pe fiacare di si necontentitele sinucideri, de care vermuie diariile unguresci, — tóte acestea si alte multe sunt simptome de o bóla fórte grea, sociale, politica, nationale.

— (64 de concurenti la unu postu de diurnistu.) Acesta se intemplá numai acuma, e citatu de diarie cá unu exemplu dintr'o mie, pentru-cá s'a in templatu in capitala. Si sciti care e plat'a acelu diurnistu? Ticalóse de 450 fl., la care au concursu intre altii, si vreo patru advocati cu diplome!

— (Scandalu mare in scól'a de actori din B.-Pest'a.) In 3 Iuliu la 4 óre d. a. érá se se citésca classificatiunile. Directorulu institutului com. Leo Festetics, betranu octogenariu intardiase 1/4 de óra. Subdirectorulu Jos. Szigethi si ceilalti professori ne voindu se astepte, se apucara de lucru. Intr'aceea venindu L. Festetics se superá fórte pentru acea lipsa de respectu si'i infruntá. Atunci oo. dd. professori iritati scósera pe tinerime din sala intre injuraturi, éra doi se rapedira asupra directorului cu furia, in câtu acesta se vediu strimtoratu si silitu se se apere cu batulu de ei. Si asia ceva s'a potutu intemplá in capitala, cu unu octogenariu! Apoi se te miri de popii cari isi smulgu barbile pe la sate?

— (Romanii greco-catolici din Bungardu in comit. Dobociei dieces'a Gherlei) trecu la ritulu romano-catholicu, pentru-ce? diariile nu spunu, dara propopulu va scí, póte si episcopulu cu consistoriulu.

— (Statistic'a diarielor din lume.) In Germani'a aparú actualmente 3778 diarie si scrieri periodice, in Austri'a 1200, in Engliter'a 2509, in Franci'a 2000, in Itali'a 1226, in Russi'a 700 etc., in totalu aparú in Europ'a 13,725. In Asi'a 387, in Afric'a 50, in Americ'a 9129 (din cari cea mai mare parte in statele-unite)

si in Australi'a 100. Ceea ce insumédia pentru tóta fati'a pamentului 23,391 de diarie si scrieri periodice. (Resb.)

— (Orasiile si satele romanesce,) situate pe ambele cóste ale muntelui Pindu, cu incepere din Samarina, pâna la fruntariile grecesci actuali, sunt urmatórele, dupa cum ni le spune „Fratilia intru Dreptate“:

San-marina, Furca, Smixe, Breaza, Almata, Padi, Paloseli, Abela, Pirvoli, Turia, Baeasa, Palio-hore, Dobrinova, Lesnitia, Laca, Cornesi, Macrinili, Floro Grobeniti, Trestenico, Dragai, Meru, Minciu (Metiova), Malacasi, Sturdia, Generadi, Cutiufleani, Palteno, Harziazli, Ciorani, Halicni, Costeanene, Sclineasa, Cornu, Doliani, Burovles, Gudovasdi, Lipintia, Corturi, Pertuli, Hotcana, Pira, Gardichi, Moceara, Vitrinico, Giurgea, Nevodi, Cocli, Viliceani, Clinova, Perliangu de susu, Perliangu de josu, Desi, Aivani, Drauste, Paliomelia, Orghili, Camniani, Siracu, Calarili, Matiuki, Palio-kori, Palio-kori de langa Cornu.

— (Unu concursu alu societatiei „Transilvani'a“.) Se face cunoscutu, cá Societatea are disponibilu cu incepere dela antaiu Octobree unu stipendiu de 1500 lei noi pe anu. Pentru ocuparea lui se publica concursu. Obiectulu pentru care s'a destinat, este ingineri'a mecanica. Potu concurá studentii romani de peste Carpati in generalu, fia din Transilvani'a sau Bucovin'a, fia din tinutul Satmarului ori Maramuresiului, alu Urbei-Mari séu Aradului, fia din Banatu.

Dela concurenti se cere: cá pâna la 25 Augustu a. c. stilu vechiu inclusivu, se se adressedie cu o petitie cátra presedintele Societatii, producédu urmatórele acte:

1. Atestatu de maturitate (bacalaureatu).

2. Atestatu de botezu.

3. Atestatu de paupertate.

4. Atestatu medicale, constatandu starea sanatatii si constitutia concurentului.

5. Declaratiune in scrisu, cá se voru conformá dispositiuniloru articolului 4 din statute, adeca cá dupa terminarea invetiaturei voru remanea in patria.

Din sedinti'a comitetului societatii „Transilvani'a“ Bucuresci, 6 Iuliu 1880.

Comitetulu.

N.B. Celelalte diarie sunt rogate sa reproducé acésta insciintiare.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a in 22 Iuliu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur	109.20	109.45
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	—	84.25
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	100.75	101.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	87.30	88.50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	126.25	126.25
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	95.10	95.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	—	94.50
Obligatiuni urbariale temesiane	94.25	94.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—	93.25
Obligatiuni urbariale transilvane	93.60	93.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	95.—	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimeii de vinu	93.50	94.50
Datorie de statu austriaca in chartie	73.—	73.—
Datorie de statu in argintu	73.85	73.75
Rent'a de aur austriaca	88.05	88.25
Sorti de statu dela 1860	132.50	132.50
Actiuni de banca austro-ung.	834.—	833.—
Actiuni de banca de creditu ung.	280.50	286.—
Actiuni de creditu aust.	264.25	265.—
Sorti unguresci cu premii	—	113.25
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.53	5.52
Napoleonidoru	9.33	9.31 1/2
100 marea nemtiesci	57.65	57.65

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitatile premiate la expositiunea agricola din Prag'a in anulu trecut, cu pretulu celu dantaui si renumite prin esecutarea loru fórte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Machineloru loru de treieratu de mana si cu verteju

dela 1 pâna la 8 poteri de cai séu boi, atátu locomobile câtu si stabile. Mai încolo fabricam in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatóre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Catálóge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco. (20) 5—10

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**